

دانستنی های خلیج فارس

مؤلفان:

عبدالعلی دریائی مطلق

ابراهیم دریائی مطلق

www.ketab.ir

گامکار

۱۴۰۰

سرشناسه	: دریائی مطلق، عبدالعلی، ۱۳۳۳-
عنوان و نام پدیدآور	: دانستنی‌های خلیج فارس / مولفان عبدالعلی دریائی مطلق، ابراهیم دریائی مطلق؛ ویراستار فاطمه لطیفیان.
مشخصات نشر	: اراک: نگار کمال، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۱۲ ص: مصور (بخشی رنگی)، نقشه، جدول. ۲۱×۵/۱۴×۵ س.م.
شابک	: ۲۵۰۰۰۰ ریال: ۵-۰۰-۶۲۲-۹۷۸-۶۲۲-۷۶۲۸-۰۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: خلیج فارس
موضوع	: Persian Gulf
شناسه افزوده	: دریائی مطلق، ابراهیم، ۱۳۶۵-
رده بندی کنگره	: ۲۱۳۴DSR
رده بندی دیویی	: ۷۳۵/۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۵۲۲۸۷۳
وضعیت رکورد	: فیپا

دانشی‌های خلیج فارس

مولفان: عبدالعلی دریائی مطلق

ابراهیم دریائی مطلق

ناشر: نگار کمال

نوبت چاپ: اول، بهار ۱۴۰۰

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

ویراستار: فاطمه لطیفیان

حروف چینی و صفحه‌آرایی: منیژه گلستانی

طراح جلد: سعیده نیک‌بخت

چاپ‌خانه: لوح

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

شابک: ۵-۰۰-۶۲۲-۹۷۸-۶۲۲-۷۶۲۸-۰۰

negarekamal@chmail.ir

 negarekamal

فهرست مطالب

۷	 مقدمه
۱۱	 فصل اول: دانستنی‌های خلیج فارس
۱۴	 جایگاه خلیج فارس در سطح جهان
۱۸	 نام خلیج فارس
۲۵	 منابع فارسی و انگلیسی فصل اول
۲۷	 فصل دوم: اقلیم و آب و هوای خلیج فارس
۴۲	 منابع فارسی و انگلیسی فصل دوم
۴۵	 فصل سوم: جانوران و آبزیان منطقه خلیج فارس
۴۸	 تنوع زیستی خلیج فارس و اهمیت جهانی آن
۶۱	 جنگل‌های حرا
۶۴	 سهم جنگل‌های حرا در هر قاره
۶۵	 صید میگو در خلیج فارس
۷۳	 لاک‌پشت‌های خلیج فارس
۸۶	 منابع فارسی و انگلیسی فصل سوم
۹۱	 فصل چهارم: اهمیت اقتصادی و راهبردی
۹۱	 خلیج فارس
۹۵	 منابع نفتی خلیج فارس
۱۰۰	 منابع گاز طبیعی در خلیج فارس
۱۰۴	 معادن و صنایع پتروشیمی در خلیج فارس
۱۰۶	 اهمیت راهبردی خلیج فارس
۱۱۱	 منابع فارسی و انگلیسی فصل چهارم

مقدمه

خلیج فارس در فرهنگ و جغرافیای ایران زمین دارای اهمیت بسزایی است؛ از این رو، یکی از اقدامات دولت ایران برای پاسداری از این میراث معنوی و فرهنگی، رسمیت دادن به روز ملی خلیج فارس در تقویم رسمی کشور بود؛ در همین راستا، در تیرماه سال ۱۳۸۴ شورای عالی انقلاب فرهنگی در اقدامی دهم اردیبهشت ماه را که مصادف با اخراج پرتغالی ها از تنگه هرمز است، روز ملی خلیج فارس نام نهاده است. با توجه به اهمیت موضوع، نگارندگان این کتاب سعی کردند تا رشته مطالبی را با اطلاعات و دانستنی های گوناگون درباره خلیج فارس و اهمیت جغرافیایی آن برای خوانندگان گردآوری و تدوین کنند. فصل های این کتاب پس از ترجمه و تحلیل مقالات و اطلاعات پراکنده در این باره تدوین شده و دارای بخش های مجزا است. در صفحات پایانی، هم چنین فهرستی از منابع مورد استفاده و پژوهش های ارائه شده آمده که ممکن است مورد علاقه خوانندگان این نوشتار باشد. اما در مقدمه، به منظور آشنایی باید نگاهی به علم جغرافیا بیاندازیم و کاربردهای آن را در نظر بگیریم.

بنابر تعریف، جغرافیا که گاهی آن را «گیتاشناسی» هم می نامند، یک شاخه از علم نوین است که خشکی ها، ویژگی ها، ساکنان و عوارض زمین را مطالعه

می‌کند.

گفتنی است که جغرافیا، به عنوان کهن‌ترین دانش بشری، علمی کاربردی بوده که دربرگیرنده علوم مختلف است. این علم رابطه متقابل انسان و طبیعت را بررسی می‌کند و نتایج را در قالب اسناد نوشتاری، کتاب‌ها و نقشه‌ها به کاربران ارائه می‌دهد؛ براین اساس، ویژگی‌ها و پدیده‌ها از جمله موارد طبیعی یا ساخته دست بشر مدت‌هاست که توسط جغرافی‌دانان در نظر گرفته می‌شود. با ثبت موارد فوق در نقشه‌ها، اطلس‌ها و کتاب‌های جغرافیایی، اطلاعات دوره‌های مختلف محافظت شده و بخشی از هویت تاریخی، فرهنگی و میراث انسانی در این اسناد معتبر ذخیره می‌شود؛ به همین دلیل، هرگونه تخریب یا تغییر در نام‌های ثبت شده در نقشه‌های تاریخی تقریباً مانند تخریب آثار باستانی است و سازمان‌های بین‌المللی آن را نادرست قلمداد می‌کنند.

جغرافی‌دانان همواره درباره ماهیت علم جغرافیا بحث کرده‌اند؛ زیرا درباره نوع برداشت از موضوع این علم اختلاف نظرهایی وجود دارد؛ با این حال، درباره برخی مطالب اتفاق نظر دارند؛ از جمله اینکه جغرافیا به بررسی پراکندگی پدیده‌ها روی سطح زمین می‌پردازد و استفاده از نقشه‌های جغرافیایی، مناسب‌ترین ابزار برای این کار است. حال با افزایش روزافزون حجم اطلاعات و داده‌ها و پردازش آن‌ها نیاز به ابزارهای جدید روشن شده است. اما موضوع جغرافیا هم‌چنان فضای جغرافیایی است؛ براین اساس، به علت تکامل ابزار و گسترش علم بشر، نوع نگاه به جغرافیا نیز نسبت به گذشته تکامل یافته است؛ برای مثال، مطالعه زمین و پدیده‌های آن منجر به کشف نظم موجود در آن‌ها می‌شود و این مسأله جزء اهداف موردنظر در علم جغرافیا است. می‌توان براین مبنا راه‌های مناسبی را برای هم‌زیستی با زمین و محیط پیرامون به دست آورد. جغرافی‌دانان اطلاعات خود را از روش‌های مختلفی به دست می‌آورند. بدیهی است که یکی از این روش‌ها، مشاهده پدیده‌ها است و

این مشاهده ممکن است با انجام تحقیقات میدانی، عکس‌های هوایی و ماهواره‌ای، اطلس‌های جغرافیایی و دیگر روش‌ها انجام شود.

با این توصیف، جغرافیا سهم مهمی در برنامه‌ریزی و مدیریت منابع، سازمان‌دهی فضا و آمایش سرزمین دارد. همان‌گونه که اشاره شد، امروزه ماهیت علم جغرافیا نسبت به گذشته فرق زیادی کرده است؛ به همین دلیل، تعدادی از رشته‌های جدید به این علم اضافه شده‌اند که در ادامه به آن‌ها اشاره می‌کنیم:

اقلیم‌شناسی (Climatology)

شاخه‌ای از جغرافیا است که به بررسی و دسته‌بندی شرایط آب و هوایی مسلط بر کره زمین براساس داده‌های هواشناسی می‌پردازد.

آب‌شناسی (Hydrology)

یکی از زیرشاخه‌های علم جغرافیا است که به بررسی گردش آب در طبیعت از جمله آب‌های سطحی و زیرزمینی و چگونگی بهره‌برداری از این منابع می‌پردازد.

جغرافیای خاک (Soil Geography)

این رشته علمی نیز به بررسی، شناسایی و طبقه‌بندی انواع خاک در مناطق مختلف جغرافیایی پرداخته و ارتباط نزدیکی با رشته مهندسی خاک دارد.

جغرافیای زیستی (Biogeography)

همان‌طور که می‌توان حدس زد، این رشته به پراکندگی گونه‌های جانوری و گیاهان در نقاط مختلف روی سطح زمین می‌پردازد.

مطالعه پیکره خارجی زمین (Geomorphology)

به‌طور کلی، این علم شامل مطالعه و تحلیل فرایندهای موجود در شکل‌گیری ناهمواری‌های سطح زمین و تأثیرات آن‌ها بر زندگی انسان است.

جغرافیای سیاسی (Political Geography)

در این شاخه از علم جغرافیا، ارتباط و تأثیر موقعیت جغرافیایی بر سیاست‌های

کلان دولت‌ها بررسی می‌شود.

باید در نظر گرفت که گاهی بسیاری از عوامل به صورت ترکیبی و با ادغام فنون مختلف در جغرافیای طبیعی مطالعه می‌شوند؛ زیرا رشته‌های فوق دارای پیوندهای قوی و نزدیکی با یکدیگر هستند؛ از این رو، اغلب گفته می‌شود که مرز مشخصی بین حوزه‌های علم جغرافیا وجود ندارد؛ لذا در صفحات پیش‌رو با استفاده از اطلاعات کلی که از شاخه‌های مختلف استنباط شده، به مطالعه محیط پیرامونی منطقه خلیج فارس پرداخته می‌شود و در عین حال سعی شده تا از آوردن جزئیات و اصطلاحات فنی که برای خوانندگان این کتاب کاربرد چندانی ندارد، پرهیز شود.